

Aan de Raad van de gemeente Lochem

Team:	Programma's en Projecten	Kenmerk:	2141595
Informatie bij:	Annemarie Heijnen	Portefeuillehouder:	S. van 't Erve
Onderwerp:	kaders bestuursovereenkomst asielopvanglocatie met het COA		
Voorstel			

Instemmen met de kaders voor de bestuursovereenkomst met het COA

Inleiding

Op 23 september 2024 nam u de motie 'raad stelt kaders vast voor te sluiten bestuursovereenkomst met COA' aan. In dit voorstel leggen wij u de kaders met betrekking tot de bestuursovereenkomst met het COA voor. Wij informeren u daarbij ook over de huidige stand van zaken. Dit is van belang voor het proces, het uiteindelijke resultaat en de wettelijke plicht die de gemeente heeft.

Stand van zaken

Wettelijke en bestuurlijke plicht en maatschappelijke opgave

Met de visie 'Een thuis in de gemeente Lochem voor nieuwkomers' onderschrijven het college en de gemeenteraad de maatschappelijke opgave die zij zien voor het opvangen van asielzoekers.

Het college heeft een wettelijke en bestuurlijke plicht ten aanzien van het opvangen van asielzoekers. De Spreidingswet schrijft voor dat het college asielopvang mogelijk moet maken uiterlijk 1 juli 2025. Hiervoor wees het college de Ampsenseweg aan als opvanglocatie. Met de motie 'opvang aantallen' van 23 september 2024 gaf de gemeenteraad 250 asielzoekers als uitgangspunt mee op de door het college gewenste locatie. Aan de provinciale regietafel zijn bestuurlijke afspraken gemaakt over welke gemeente hoeveel asielzoekers opvangt. Deze afspraken zijn vastgelegd in het provinciaal plan. In het plan is opgenomen dat gemeente Lochem 250 asielzoekers opvangt. Op 1 november 2024 zijn de provinciale plannen aangeboden aan minister Faber.

Het COA is verantwoordelijk voor het opvangen van asielzoekers. Over hoe die opvang geregeld wordt, maakt het COA afspraken met het college. Deze afspraken leggen het college en het COA vast in een bestuursovereenkomst. Het college wil meewerken aan een bestuursovereenkomst vanwege de maatschappelijke opgave, wettelijke plicht en bestuurlijke afspraken die er zijn gemaakt.

In overeenstemming met de moties 'Gezamenlijke bestuursovereenkomst AZC' en 'Raad stelt kaders vast voor te sluiten bestuursovereenkomst met het COA' legt het college kaders voor aan de gemeenteraad. Het college kan haar maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen als de kaders door de gemeenteraad zijn vastgesteld. Na vaststelling van de kaders start het college een participatietraject met belanghebbenden en kan het college in gesprek gaan met het COA over afspraken binnen de kaders. Deze afspraken komen in een bestuursovereenkomst te staan.

COA

De gesprekken met het COA over het realiseren van een asielzoekerscentrum aan de Ampsenseweg zijn gestart. De gemeenteraad is op 27 november 2024 d.m.v. de raadsmemo 'brede asielopgave november 2024 hierover geïnformeerd'. De intentieovereenkomst die het COA heeft met de huidige eigenaar van het complex eindigt per 31 december 2024.

Het COA stelt voor 250 asielzoekers op te vangen voor de duur van 30 jaar. Het college heeft aangegeven nog niet over de inhoud van een bestuursovereenkomst te kunnen onderhandelen, omdat de gemeenteraad eerst de kaders dient vast te stellen. Het college heeft op voorhand wel bij het COA aangegeven 30 jaar niet realistisch en haalbaar te vinden. Het college acht 10 jaar als realistisch (gevolgd door een brede evaluatie die input vormt voor een eventuele verlenging). En heeft aangegeven dat conform de motie hiervoor ook het kader bij de raad moet worden opgehaald.

Kaders voor de vast te stellen bestuursovereenkomst

Het college is van mening dat onderstaande kaders nodig zijn om afspraken te maken met het COA zodat het opvangen van 250 asielzoekers aan de Ampsenseweg doorgang kan vinden, ongeacht de koers die hogere overheden kiezen.

Als de kaders zijn vastgesteld door de gemeenteraad, start het college een participatietraject met belanghebbenden. Het college zal belanghebbenden raadplegen over de invulling van de kaders 3 tot en met 10. Het college neemt een afgewogen besluit ten aanzien van kader 1 en 2. Waarbij het college uitgaat van het aantal dat de gemeenteraad als uitgangspunt meegaf: 250 asielzoekers.

Bestuursovereenkomst

Het COA maakt gebruik van een standaard bestuursovereenkomst met gemeenten, een voorbeeld is als bijlage toegevoegd. In aanvulling daarop kunnen specifieke locatie gebonden afspraken worden gemaakt.

Standaard worden afspraken gemaakt over aantallen en samenstelling van doelgroepen (bijvoorbeeld alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv) of reguliere opvang), de duur, de financiële vergoeding op basis van het Faciliteitenbesluit en aanvullende werkafspraken.

Voor de door uw raad te stellen kaders, doen wij u hierbij het volgende voorstel:

1. Aantal en samenstelling

Met de motie opvang aantallen droeg de gemeenteraad het college op het COA te vragen of het opvangen van 250 asielzoekers haalbaar is. Het COA zal afspraken willen maken over het aantal mensen dat het kan opvangen en het aantal capaciteitsplekken dat het beschikbaar heeft. Het aantal van 250 mensen is het uitgangspunt in de onderhandelingen met het COA. Het COA heeft meer capaciteitsplekken nodig dan dat ze mensen opvangt. Dit omdat, bijvoorbeeld bij een moeder met twee kinderen niet snel een onbekende geplaatst wordt. Dan blijft er een plek 'over' en dit heet snijverlies. We leggen maximaal 10% extra capaciteitsplekken als bovengrens aan het COA voor.

2. Duur van de bestuursovereenkomst

In de bestuursovereenkomst maken we afspraken over de duur van de opvang. Aanvullend kan afgesproken worden of verlenging mogelijk is. Het COA wil voor zijn businesscase 30 jaar gebruik maken van de locatie. Dit is voor het college niet wenselijk en realistisch. Het college acht het realistischer uit te gaan van een overeenkomst van 10 jaar en deze te evalueren. Deze evaluatie kan leiden tot een eventuele verlenging.

3. Toezicht en begeleiding

De aanwezigheid van naar verwachting 2 doelgroepen, regulier en AMV, vraagt om extra toezicht en begeleiding. Dit ter bescherming van de jongeren. We maken met het COA afspraken die vergelijkbaar zijn met afspraken die het college maakte voor opvang bij hotel de Paasberg.

4. (Vervoer naar) onderwijs

Wanneer de mogelijkheid van onderwijs voor bepaalde groepen jongeren en volwassenen op de locatie niet mogelijk is, moet worden bezien op welke wijze zij toch onderwijs kunnen krijgen. Op dit moment gaan de jongeren van de Paasberg met de fiets naar de ISK in Borculo. Daar waar wij een wettelijke verplichting hebben voor het onderwijs voor jongeren tot 18 jaar maken wij afspraken met het COA over de wijze van vervoer. Voor het onderwijs (en vervoer) aan volwassenen is het COA verantwoordelijk. Daar waar het COA financieel verantwoordelijk is voor het onderwijs, vragen wij hen ook deze lasten voor eigen rekening te nemen.

5. Financiën

De financiële regelingen voor gemeenten met opvang voor asielzoekers zijn vastgelegd in het Faciliteitenbesluit opvangcentra. Als de locatie in gebruik is, kan de gemeente elk jaar een beroep doen op deze uitkering.

Naast het Faciliteitenbesluit, kent de bestuursovereenkomst ook andere vergoedingen.

Daar waar geen dekking gevonden kan worden door wet- en regelgeving, zullen aanvullende financiële afspraken met het COA worden gemaakt. Het uitgangspunt is dat wanneer het COA verantwoordelijk is, het COA ook de lasten draagt.

6. Gezondheidszorg

We gaan uit van 250 asielzoekers. Wij zijn ons ervan bewust dat de huisartsen in Lochem onvoldoende tijd en ruimte hebben om zorg te dragen voor de asielzoekers van de Ampsenseweg. We gaan ervan uit dat het COA de huisartsenzorg organiseert en zetten hier maximaal op in.

7. Beheersmaatregelen

Op basis van de aanbevelingen uit onderzoeken leggen we de verantwoordelijkheid voor de uitvoering en de bekostiging ervan bij het COA en maken hierover afspraken.

8. Evaluatie

Wij vinden het belangrijk om de gang van zaken te monitoren. Niet alleen met het COA, maar ook met de omwonenden en andere stakeholders, zoals de klankbordgroep, politie, artsen, maatschappelijk werk & jeugdhulp en ondernemers. Wij spreken met het COA af om minimaal 1 x per jaar de gang van zaken breed te evalueren.

Zodra de locatie in gebruik is genomen, is er regelmatig contact tussen locatiemanager van het COA, de gemeente en omwonenden over de dagelijkse gang van zaken.

9. Maatschappelijke bestemming van het terrein

Het COA vangt asielzoekers op vanuit de maatschappelijke opgave. Afhankelijk van de gewenste activiteiten volgen passende ruimtelijke procedures.

10. Maatschappelijke ontwikkeling terrein

Wij vinden het belangrijk dat het COA maatschappelijke betrokkenheid en ontwikkeling mogelijk maakt. Dit sluit ook aan bij de visie 'Een thuis in de gemeente Lochem voor nieuwkomers'. We kennen goede voorbeelden in het land (bijvoorbeeld [plan Einstein in Utrecht](#)) die participatie en integratie bevorderen. We vragen het COA soortgelijke ontwikkelingen te realiseren.

Het college legt met deze kaders de wensen van de gemeente neer waarmee het de maatschappelijke belangen kan afwegen. In de afwegingen houdt het college rekening met het zoveel mogelijk waarborgen van belangen van inwoners, omwonenden, maatschappelijke organisaties en ondernemers. De kaders zijn onderdeel van onderhandeling. Uit de onderhandelingen moet blijken welke concrete afspraken worden gemaakt.

Met de tien kaders wil het college de gesprekken met het COA aangaan en de kaders invullen door middel van het maken van afspraken die vast worden gelegd in een overeenkomst. Natuurlijk zal het college voordat het gaat onderhandelen over een bestuursovereenkomst in gesprek gaan met belanghebbenden, zoals omwonenden, gezondheidszorg en welzijn, politie, etc.

Beoogd maatschappelijk effect

De aanwezigheid van asielzoekers in onze gemeente, locatie Ampsenseweg, mogelijk maken op een zodanige wijze dat omwonenden en naast gelegen bedrijven daarmee niet onnodig belast worden. En om daarmee te voldoen aan onze wettelijke en maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Financiële consequenties

Aan de afspraken die binnen de kaders worden gemaakt kunnen financiële consequenties zijn verbonden. Daar waar het een verantwoordelijkheid is van het COA liggen de lasten ook daar. De gemeente heeft een aantal wettelijke taken ten aanzien van asielopvang. De lasten van deze wettelijke taken zijn voor de gemeente.

Het uitgangspunt is dat de kosten voor asielopvang kosten neutraal zijn voor de gemeente. Wanneer wij een bestuursovereenkomst sluiten is het Faciliteitenbesluit van kracht. Wanneer vergoedingen onvoldoende blijken, kunnen wij een verzoek aan het ministerie doen voor aanvullende compensatie.

Lasten

Van een aantal kosten weten we dat deze ten laste van de gemeente komen.

- Kosten die vallen onder de Jeugdwet
- Handhavingsplicht onderwijs

- Indien een voortgezet onderwijslocatie is gevestigd in de gemeente, is de gemeente financieel verantwoordelijk
- Punt van onderhandeling is vervoer naar onderwijs voor minderjarigen
- Ambtelijke capaciteit (bijvoorbeeld leerplicht, toetsen van vergunningen, etc)

Baten

Tegenover het opvangen van asielzoekers staan ook baten. De baten worden ontvangen wanneer er een bestuursovereenkomst met het college is gesloten en asielzoekers een plek krijgen in Lochem.

Het college informeert de gemeenteraad over de baten en lasten tijdens de financiële verantwoordingscyclus.

Argumenten

1.1 Met de kaders kan het college afspraken maken met het COA.

De kaders helpen ons college afspraken te maken met het COA die passen binnen de wensen en mogelijkheden van de gemeente Lochem.

1.2 Het vaststellen van kaders geeft duidelijkheid aan belanghebbenden.

Op het asielf dossier ondervinden we al langere tijd dat ontwikkelingen elkaar snel opvolgen. Het onderwerp is landelijk in beweging. Soms betekent dat het soms dagkoersen zijn. Dat geeft veel onduidelijkheid bij belanghebbenden, zoals omwonenden, inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, gezondheidszorg, het COA, maar ook de eigenaar van het terrein de Ampsenseweg. Belanghebbenden vragen om duidelijkheid. Het college wil duidelijkheid scheppen en zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen. Dat doet het college nu door kaders bij de gemeenteraad voor te leggen.

Risico's en kanttekeningen

1. Het ministerie stelt het verdeelbesluit in december 2024 vast volgens de Spreidingswet

In dit verdeelbesluit wijst het ministerie aan hoeveel asielzoekers elke gemeente daadwerkelijk moet opvangen. Wanneer gemeenten niet aan hun wettelijke plicht voldoen, kunnen hogere overheden handhaven en een locatie aanwijzen, op kosten van de gemeente zelf

2. De intentieovereenkomst tussen het COA en VIGO eindigt per 31 december 2024.

Het COA heeft een intentieovereenkomst met de huidige eigenaar van het terrein (VIGO-groep) gesloten. Deze overeenkomst eindigt op 31 december 2024. Het college wees de Ampsenseweg aan als opvanglocatie, de gemeenteraad gaf met de motie 'opvang aantallen' het college mee als uitgangspunt 250 asielzoekers te nemen op de door het college gewenste locatie. Het is onzeker of het COA de locatie kan verwerven na eindiging van de intentieovereenkomst.

3. Het college heeft de wettelijke plicht op 1 juli 2025 asielopvang gerealiseerd te hebben.

Het behalen van deze datum staat steeds meer onder druk. Het college heeft kaders nodig, zodat het in overleg kan met het COA over de bestuursovereenkomst. Als het COA een bestuursovereenkomst heeft, kan het opvang realiseren. Besluitvorming betreffende de kaders hangt direct samen met de haalbaarheid ten aanzien van 1 juli 2025. Het is zeer waarschijnlijk dat het college zijn wettelijke termijn niet haalt vanwege de tijdsdruk.

5. Het is mogelijk dat het college in onderhandelingen met het COA moet bijsturen en aanvullende afspraken moet maken.

De gemeenteraad geeft kaders mee die het college gebruikt bij het aangaan van een bestuursovereenkomst met het COA. Het kan zijn dat in de onderhandelingen voor de definitieve bestuursovereenkomst naar voren komt dat aanvullende en/of andere afspraken nodig zijn in het belang van de gemeente. In dat geval zal het college de gemeenteraad daarover informeren.

6. Het is mogelijk dat COA niet over alle kaders afspraken wil maken in de bestuursovereenkomst.

De meeste onderwerpen maken standaard onderdeel uit van een bestuursovereenkomst met het COA. Over aanvullende afspraken, binnen de kaders, wordt onderhandeld. Mogelijk gaat het COA hier niet in mee. Het college houdt het belang van de gemeente voor ogen.

7. Het is mogelijk dat gemeente en COA niet uit de onderhandelingen komen en er geen asielopvang gerealiseerd wordt.

Het is mogelijk dat de kaders en de duiding daarvan te specifiek geformuleerd zijn voor het COA. Het kan zijn dat het COA en de gemeente niet uit de onderhandelingen komen, en geen bestuursovereenkomst sluiten. In dat geval wordt geen asielopvang gerealiseerd aan de Ampsenseweg. Het college kan dan niet aan de opgave uit de Spreidingswet voldoen.

8. De baten en lasten zijn nog niet helder.

De gemeenteraad wil graag duidelijkheid over de financiële consequenties in verband met toekomstige financiële ontwikkelingen. Die duidelijkheid kan nu niet geboden worden, omdat de consequenties pas duidelijk zijn op het moment dat de bestuursovereenkomst gesloten is en de locatie wordt gebruikt voor de opvang van asielzoekers.

Uiterlijke besluitneming

Om opvang uiterlijk 1 juli 2025 mogelijk te maken conform wetgeving, is het nodig de eerste politieke avond dit voorstel te agenderen en de kaders zo snel mogelijk vast te stellen.

Uitvoering

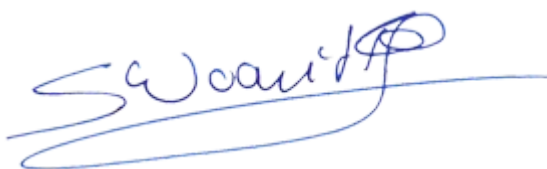
Wanneer de gemeenteraad het besluit heeft genomen, zal het college belanghebbenden, waaronder omwonenden en maatschappelijke organisaties, raadplegen over de invulling van de kaders. Het college organiseert dit voordat er een definitieve bestuursovereenkomst gesloten wordt.

De volgende stukken zijn voor u bijgevoegd:
--

- Model bestuursovereenkomst inzake de vestiging van een opvanglocatie

Lochem, 10 december 2024,

Burgemeester en wethouders van Lochem,

D.C. Kerkdijk secretaris	S.W. van 't Erve burgemeester
-----------------------------	----------------------------------